

Saradnja srpskih i slovenačkih naučnika na zajedničkim projektima

Jovanka Đorđević Jovanović

Balkanološki institut SANU
Beograd, Srbija
djordjevic.jovanka@gmail.com

Marija Vučković

Institut za srpski jezik SANU
Beograd, Srbija
marivu74@yahoo.com

Bilateralni projekat „Slovinci u Srbiji / Srbi u Sloveniji“ (2006–2007)¹

Bilateralni projekat „Slovinci u/v Srbiji / Srbi u/v Sloveniji“ realizovan je u periodu od 2006. do 2007. godine, u okviru Međuvladinog programa naučno-tehnološke saradnje između Srbije i Crne Gore i Republike Slovenije. Slovenački istraživački tim obrazovali su Irena Gantar Godina (rukovodilac), Jure Gombač i Jernej Mlekuž iz Inštituta za slovensko izseljenstvo, a nosilac projekta bio je Znanstvenoraziskovalni center SAZU.² Nosilac srpske strane bilateralnog projekta

¹ Ovaj izveštaj je nastao u okviru projekta *Jezik, folklor, migracije na Balkanu* (N° 178010), koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

² Bilateralni projekat realizovan je u okviru projekata *Slovenski izseljenci-ustvarjalci: glasniki slovenske znanosti in kulture v novem okolju* (N° 15-6561-618) i *Erasmus NewPRO: www-Supported Learning in Migration/Intercultural Relations (A Joint MA Programme for Collaborative Learning and Cultural Awareness)* (N° 29666-IC-1-2002-1-NO).

bio je Balkanološki institut SANU,³ a učesnici su bili Biljana Sikimić (rukovodilac), Jovanka Đorđević Jovanović, Marija Mandić (Ilić) i Marija Vučković.

Istraživanje slovenačkih kolega bilo je usmereno na interdisciplinarnu (istorijsku, sociološku, antropološku) analizu i sintetički pregled iseljavanja Slovenaca u Srbiju u 19. i 20. veku, analizu njihovog kulturnog identiteta i očuvanje kulturne baštine. Ključni parametri te analize bili su broj iseljenika, njihovo obrazovanje, profesionalna, socijalna i polna struktura, motivi za iseljavanje i uključivanje u srpsko društvo. U fokusu interesovanja slovenačkih istraživača takođe je bila delatnost slovenačkih kulturnih radnika, publicista i umetnika. U prvoj fazi istraživanja istraživači su se usredsredili na sondiranje terena i proučavanje važnije građe (arhivske, časopisne i građe iz domena usmene istorije). Irena Gantar Godina je tokom boravka u Beogradu u septembru 2006. godine prikupljala časopisnu i arhivsku građu.

Imajući u vidu da migranti iz drugih oblasti bivše Jugoslavije predstavljaju po mnogim parametrima heterogenu grupu u Sloveniji (po vremenu doseljavanja, etničkoj i regionalnoj pripadnosti, razlozima migriranja, generacijskoj i obrazovnoj strukturi i profesiji, ekonomskom i socijalnom položaju, društveno-političkom kontekstu u kome su se migracije odvijale), istraživački tim iz Srbije opredelio se za širu interpretaciju određenja iz naslova projekta „Srbi u Sloveniji“, naime – za interpretaciju koja uzima u obzir činjenicu da su Srbi u Sloveniji različitog regionalnog porekla, a da su, s druge strane, migranti iz Srbije i pripadnici manjina, ili pak da mogu imati pluralistički identitet. Prilikom realizacije ovog projekta, posebna pažnja bila je posvećena dvema populacijama: mlađoj, obrazovanoj i (relativno) recentnoj emigraciji i manjinskim grupama koje potiču iz Srbije (pre svega Grcima i Cincarima). Jovanka Đorđević Jovanović i Marija Vučković bile su na studijskom boravku u Ljubljani u decembru 2006. godine.

Istraživanja Jovanke Đorđević Jovanović bila su usmerena ka saznanju o slojevitosti doseljavanja „srpskih“ Grka i Cincara u Sloveniju. Rana spominjanja Grka vezana su za Belu Krajinu, gde su zabeležena predanja o džinovskim Grcima (Barlè 1893), koja su očuvana u krajevima Srbije i Bosne u kojima je bilo grčkog življa. Najbrojniji dolazak Grka u Sloveniju dogodio se 1948. i 1949. godine. Tada je

³ Bilateralni projekat ostvaren je u okviru projekta *Etnička i socijalna stratifikacija Balkana* (№ 148011), koji je finansiralo Ministarstvo nauke i životne sredine Republike Srbije.

slovenački Crveni krst prihvatio grčku decu, do tada smeštenu u Srbiji, radi oporavka, staranja i školovanja, o čemu je ostalo traga u građi o radu slovenačkih sindikata i Crvenog krsta u Arhivu Slovenije, u Ljubljani. Mali broj grčke dece ostao je u Sloveniji. Isti arhiv poseduje i građu o pomoći Grcima tokom Grčkog građanskog rata, o kojoj se brinuo Republiški odbor za pomoć grškemu ljudstvu. Predavanjima i prikladnim brošurama, Slovenci su pokretani da pružaju pomoć u namirnicama, odeći, obući i novcu. Ova akcija trajala je do 6. marta 1948. godine. Moralna podrška Zveze primorskih partizanov očituje se u pismu generalu Markosu, predsedniku grčke demokratske vlade od 6. januara 1948. godine. Pismo na grčkom, slovenačkom i italijanskom jeziku nalazi se, takođe, u Arhivu Slovenije. Rezultati istraživanja bazirani na građi Arhiva Slovenije u pripremi su za objavljivanje. Očekivano je bilo da se do informacija o vremenu doseljavanja Grka može doći kroz razgovore sa ljubljanskim porodicama Artemis, Grčić, Grković, Grekulović, Papadopulos, Panajotopulos i Tsigaridas, ali kontakt sa njima nije ostvaren.

Marija Vučković je tokom boravka u Ljubljani obavila terensko istraživanje mlađe i obrazovane populacije srpskih migranata u Sloveniji. Intervjuisala je dvadesetak osoba koje su došle u Sloveniju u periodu od 2000. do 2006. godine i koje su u trenutku istraživanja bile u dvadesetim i tridesetim godinama. To su uglavnom bili studenti (najčešće na magistarskim ili doktorskim studijama) i zaposleni na poslovima za koje je potrebno visoko obrazovanje, npr. programeri, farmaceuti, grafički dizajneri, prevodioci. Intervjui s pripadnicima recentne migrantske populacije bili su usmereni na tematizovanje individualne, subjektivne slike njihovog dvostrukog, emigrantskog / imigrantskog iskustva i načina na koje ono oblikuje njihov dijaspori identitet. Pored toga, M. Vučković je razgovarala sa Janom Zemljarič Miklavčič iz Centra za slovenščino kot drugi / tuji jezik Filozofske fakultete v Ljubljani, sa Markom Jovanovićem iz Društva Srpske zajednice, Aleksandrom Stanković iz Ambasade Republike Srbije, članovima Srpskog kulturno-umetničkog društva „Vidovdan“, i prikupila je slovenačku literaturu koja se tiče teme istraživanja i migracija uopšte iz sledećih institucija: Inštitut za slovensko izseljenstvo, Inštitut za narodnostna vprašanja, Inštitut za slovensko narodopisje, Inštitut za slovenski jezik i Narodna in univerzitetna knjižnica. Deo rezultata ovih istraživanja iznet je u radu „Srbi u Sloveniji: stara i nova dijaspora“ (Vučković 2015).

Literatura

- Barlè, Janko. 1893. Iz narodne zakladnice. *Letopis Matice Slovenske* 1893 : 10–11.
- Vučković, Marija. 2015. „Srbi u Sloveniji: stara i nova dijaspora“. U *Srpski jezik, književnost, umetnost. Zbornik radova sa IX međunarodnog naučnog skupa održanog na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu (24–25. X 2014), Knj. 1: Srpski jezik – od Vuka do danas*, ur. Miloš Kovačević, 455–464. Kragujevac : Filološko-umetnički fakultet.